

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. In qua prima & secunda ratio adversariorum solvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. II. Vtrum relatio distinguatur, &c. 699

& ruga, & hæc Ecclesia non est, nisi congregatio fidelium omnium, ex quibus non omnes sunt sancti, & nihilominus dicitur tota Ecclesia sancta ratione aliquorum: ergo similiter, vt decem prædicamenta dicantur differre secundum rem sufficiunt aliqua, quæ D. Thomas assignat, ratione quarum verificatur propositio, & non ratione omnium, præcipue propter disunctionem, qua utitur, & vt in aliquo sensu etiam respectu omnium verificetur, ait D. Thomas reliqua prædicamenta si differunt secundum rem, hoc non esse ratione propriarum entitatum, quia multa ex illis sunt modales entitates, vt vbi, duratio, ratione quarum potius modaliter, vel ex natura rei distinguuntur) sed ratione connotatorum, quæ res sunt, & ponit exemplum in relatione, quæ si secundum suam entitatem intrinsecam consideratur, differt modaliter solum, vel ex natura rei à fundamento, vel ab alio prædicamento: attamen si consideretur extrinsece, aut ratione connotati, quod vt terminus pertinet ad relationem, dicitur differre secundum rem, quia fundamentum quatenus absolutum non connotat terminum, & relatio quæ est in fundamento, connotat illum: explicatur hoc exemplo; solemus enim dicere, Rex Hispaniæ distinguitur à Rege Angliæ realiter in divitijs, in Vasallis, &c. non quia per illa distinguatur secundum aliquid intrinsecum, sed solum secundum extrinsecum, quibus dominatur, & quibus fruatur, & potitur.

190 Secundo respondeo cum gravissimis authoribus ex ipsius D. Thomæ schola, Angelicum Doctorem eo opusculo sententiam illam sequutum fuisse quam re melius considerata mutavit (sapientis enim est mutare consilium) in partibus, locis à nobis citatis: vbi data opera politiori Minerva egit de relatione; sicut de cæteris rebus; cum autem suam Theologiæ quam partes vocamus composuerit, iam ætate provectus, dum ad culmen sapientiæ pervenerit, in ea potius sequendus ac venerandus D. Thomas, quam in opusculis, quæ iuvenis scriptis mandavit: vnde à D. Thomæ iuvene ad ipsum Angelicum Doctorem D. Thomam senem, ætate, ac mitto splendoris sapientiæ, omnigenæ quæ scientiæ lumine circumfusus deflecto, appelloque. Ad quod me movent, præter loca D. Thomæ pro mea conclusione citata, clarissima, & expressissima verba ipsius Angelici Doctoris 9.8. de potentia Dei art. 2. vbi sic ait: relatio realiter substantiæ adveniens, postremum, & imperfectissimum habet esse; quia non solum præexistit esse substantiæ, sed esse aliorum generum, ex quibus causatur: quæ verba formalissime ponit lib. 4. contra Gent. cap. 14. in quibus aperte docet duo, primum relationem realiter, vel à parte rei advenire fundamentum; sed idem non potest sibi ipsi realiter advenire: ergo relatio non est idem cum fundamento, sed potius distincta à parte rei à fundamento. Secundum quod asserit est, relationem causari à substantia, & ab entitatibus aliorum prædicamentorum, in quibus fundatur immediate; sed causa distinguitur à suo effectu, & ideo idem non potest à se ipso causari, quia quidquid producit ab alio producit: ergo relatio, quæ in sententia D. Thomæ causatur à fundamento à parte rei distinguitur à fundamento.

191 Tandem alij respondent, vt asserit Fonseca, lib. 5. met. cap. 15. q. 2. sect. 3. in medio, §. quod vero, in fine illius, opusculum citatum non esse D. Thomæ.

R. P. Ideph. de Peñafiel Theol. Schol. Tom. I.

Ego autem concludo pro prima explicatione 192 D. Thomam solum intendisse negare distinctionem realem, vt supra diximus, neque illa verba ab adversarijs citata (secundum rem) aliquid obstant, quia multoties D. Thomas asserit, vbi, & figuram distingui secundum rem, id est à parte rei, seu ex natura rei, quod patet evidenter: nam in sententia D. Thomæ, vbi, & figura non sunt res simpliciter, sed modi; ergo licet D. Thomas dicat, aliqua prædicamenta distingui secundum rem, non est intelligendus de distinctione reali simpliciter, sed sufficit vt intelligatur de distinctione modali.

SVBSECTIO II.

In qua prima, & secunda ratio Adversariorum solvuntur.

AD primam rationem concedo maiorem, & nego minorem; ad probationem minoris distinguo maiorem, est ratio, qua duo individua sunt idem, id est qua formaliter conveniunt, concedo, qua habent veram identitatem, sicut Petrus secum, nego; nam licet communiter, & vulgo dicatur, Petrum, & Paulum esse idem in specie, non est ita intelligendum, vt Petrus, & Paulus habeant propriam identitatem, eo modo quo fingeat Scotus, sed solum habent similitudinem & convenientiam in essentijs eo modo, quo latissime dictum est disp. de Universal. cum autem sit accidentale Petro convenire vt quod cum Paulo, sic etiam ipsa convenientia seu ratio formalis, per quam constituitur in esse convenientis vt quod cum illo, potest esse accidens; vt est relatio. Ad minorem nego illam, in sensu à nobis explicato: ad probationem respondeo multa vt quod non convenire, & nihilominus posse esse vt quo rationem conveniendi: sicut v.g. actio non agit vt quod, & nihilominus vt quo agit; & vnio non vnit vt quod, & nihilominus constituit vt quo, res vnitas vt quod. Ita similiter licet relatio non identificetur, hæc conveniat vt quod secundum ultimum conceptum proprium cum Petro, quia Petrus est substantia, & relatio est modus accidentalis, nihilominus potest esse ratio formalis, qua constituitur Petrus in esse convenientis, & similis, vt quod accidentaliter respectu Pauli, quod sic demonstro: quia eo modo debet esse ratio formalis conveniendi, quo est concretum in gradu essendi; sed concretum conveniens est concretum accidentale: ergo convenientia debet esse accidentalis, ac proinde non potest convenire cum subiecto substantiali vt quod constitutum in esse convenientis accidentaliter ab ipsa convenientia. Minor illa sic demonstratur, quia actu convenire vnā substantiam cum altera, convenit tali substantiæ postquam iam est constituta in suo esse primario, ac proinde accedit illi realiter completæ, & constitutæ adæquate in esse substantiali, & talis convenientia potest abesse, & adesse illi, præter corruptionem illius: ergo esse convenientis, aut convenire est concretum accidentale, ac proinde debet provenire ab accidenti tanquam à forma: vnde licet vt quod non sit conveniens accidens, specificè cum substantia, nihilominus vt quo non solum potest, sed ita necessario est actualis convenientia illius cum alio,

T t t 2 vt

vt si ipsa non esset accidens non posset esse actualis, & formalis convenientia illius.

194 Exemplo manifesto illustratur hoc: nam licet substantia in se, & per se non subsistat vt quod, ex eo quod sit modus, nihilominus potest constituitur Petrum in esse subsistentis vt quod, quia ratione subsistentiæ Petrus est quod subsistit, & quod existit per se, & in sententia Patris Suarez, anima rationalis non potest esse corporea vt quod, quia est spiritualis vt quod, & nihilominus est corporea vt quod, & constituit Petrum in esse corporei vt quod: ergo licet relatio ex eo quod sit accidens, non sit, vt quod simile, aut conueniens cum Petro, potest tamen esse similis, & conueniens vt quod, idest actualis similitudo, & convenientia accidentaliter, per quam formaliter constituitur Petrus in esse conueniens, & similis accidentaliter cum Paulo.

195 Item relatio similitudinis, aut identitatis non potest esse ratio conueniendi fundamentaliter, potest tamen esse conueniendi formaliter: nam convenientia fundamentalis nihil aliud est, quam quod Petrus sit homo, sicut Paulus, ratione cuius est fundamentum conuenientiæ formalis, quæ consistit essentialiter in puro respectu, dicitur autem conuenientia similitudo, aut conueniens, & similis vt quod, quia ordinat suum fundamentum ad terminum, qui habet essentiam, sicut ipsum aut ad illum, quatenus est similis fundamentaliter subiecto relationis, non tamen requiritur quod ipsa relatio sit eiusdem rationis cum fundamento, quia hoc potius esset, quod ipsa relatio esset similis vt quod.

196 Ad secundam rationem, quæ in ordine est quartum argumentum, respondeo primo cum P. Suarez, negando processum in infinitum, quia sistendum est in ea relatione, quæ eandem denominationem suscipit, quam præbet fundamento, & necessario, ac intrinsece illam secum adfert, v. g. quævis paternitas referatur similitudine ad aliam paternitatem, & illa similitudo sit similis alteri eiusdem speciei, nihilominus non oportet vt sit similis per aliam relationem, sed seipsa, quia illa denominatio est eiusdem rationis, & intrinsece illam secum adfert, quia non potest referri vna paternitas ad aliam similem, quin illi respondeat alia relatio, cui ipsa sit similis, & idem est de denominatione diversitatis inter ipsas relationes, quod ad summum probat argumentum; sic ille. Ex quo evidenter colligitur, quam frivola sit hæc ratio, siquidem ipse Pater Suarez, qui sententiam contrariam tueretur, solvit illam tanquam futilem, & inutilem suæ sententiæ propugnandæ.

197 Secundo alij respondent negando Antecedens: ad probationem concedunt antecedens, & negant consequentiam; quia sicut vna dependentia non dependet per aliam dependentiam, neque vna actio producit per aliam actionem, sic similiter vna relatio non refertur per aliam relationem: sed sicut ipsa est ratio referendi alia, sic etiam seipsam refert ad terminum.

198 Tandem alij aiunt nullum esse inconueniens concedere processum in infinitum in tam minimis entitatibus, neque esse absurdum dari infinitas relationes actu, asserere; sicut non est inconueniens in sententia aduersariorum concedere infinitas actu partes proportionales, præcipue quia vnaquæque pars dicit relationem ad totum; sed sunt infinitæ partes actu proportionales: ergo sunt

actu infinitæ relationes prædicamentales. Respondet P. Rubius, tales relationes fundatas in partibus proportionalibus continui incompletas esse, & partiales ex quibus quasi vna totalis efficitur, & ideo non est inconueniens admittere quod sint actu infinitæ, secus autem contingere in relationibus fundatis in entitatibus completis, quæ completæ sunt.

Sed contra manifeste: quia per vos ideo relationes fundatæ in partibus proportionalibus sunt incompletæ, quia tales partes ex eo quod tales sint, sunt incompletæ entitates, ac proinde affectis, relationes fundatas in homine, & cæteris completis esse completas. Sed incomplementum accidentis non sumitur à subiecto in quo est, alias intellectus, & voluntas essent accidentia incompleta, siquidem subiectatur in anima, quæ essentialiter incompleta est. Item gratia sanctificans; sed hoc est falsum in vestra, & in omnium sententia: ergo ex eo quod aliquod accidens subiectetur in aliqua parte, non potest dici propter illam rationem præcisam incompletum: ergo neque relatio, quæ est in parte erit partialis, & incompleta relatio. Secundo, quia non solum vnaquæque pars dicit relationem ad totum, sed etiam totum dicit relationem ad vnamquamque partem, quatenus constituitur ab illa, & differt ab ea distinctione includentis ab inclusio: ergo relationes, quæ sunt in toto respectu omnium partium erunt completæ; quia subiectum illarum est totum, ac proinde completum ens; sed sunt infinitæ partes, ad quas refertur per distinctas relationes: ergo sunt infinitæ relationes completæ. Quod autem totum per distinctas relationes referatur ad omnes partes, patebit ex dicendis: quæst. Vtrum multiplicatis, & distinctis terminis distinguantur, & multiplicentur relationes?

Deinde, quia relatio quæ fundatur in anima rationali respectu alterius animæ, & in materia prima respectu alterius materiæ non sunt incompletæ, sed completæ, licet materia & forma sint partes essentialiter: ergo à fortiori relationes, quæ fundantur in partibus proportionalibus, cum illæ non sint essentialiter, sed solum integraliter partes, non erunt incompletæ, sed completæ. Ratio autem à priori horum est: quia incomplementum alicuius entitatis solū sumitur ab ordine ad componendum cum alia totum, itaque entitas partialis, & incompleta est illa, quæ componit aliam completam cum comparte, & ideo licet intellectus Petri subiectetur in anima, quæ essentialiter est entitas incompleta, & partialis, non est incompletus in esse intellectus, quia non componit cum alio intellectu intellectum completum, & idem est de voluntate, intellectibus, & volitionibus; contra vero quia manus componit cum brachio, & anima cum corpore, dicuntur entia incompleta, & partialia; sed relationes quæ sunt in partibus respectu totius non componunt vnam completam relationem, vt falso asserit Pater Rubius in fine suæ obiectionis: ergo tales relationes non sunt incompletæ, sed completæ; sed sunt actu infinitæ: ergo non est inconueniens concedere infinitas relationes actu. Minor illa, in qua est difficultas sic demonstratur: quia si illæ omnes componerent aliquam relationem totalem, illa deberet esse in aliquo subiecto, & deberet habere aliquem terminum distinctum ab ipso subiecto, seu fundamento, quia terminus, & fundamentum eiusdem

Quaest. III. Vtrum relatio sit vtrumque, &c. 701

dem relationis distinguuntur realiter, praecipue in
sententia Patris Rubij.
202 Tunc sic interrogo quod sit subiectum illius
relationis completae compositae ex infinitis illis
relationibus partium proportionalium certe non
potest esse subiectum vnaqueque pars, quia vna-
queque pars non refertur per omnes relationes
ceterarum partium.
203 Deinde, quia vel esset in vnaqueque parte tota
& sic infinities replicaretur in omnibus partibus,
quod est summum absurdum, vt ex terminis pa-
tet. Nam sicut est absurdum quod eadem albedo
completa quatenus completa simul sit in capite
tota, & tota simul in pedibus, similiter est absur-
dum dicere, quod tota relatio quatenus completa,
& tota est in vnaqueque parte, & in omnibus per
replicationem.
204 Nec potest dici, quod solum sit in vna parte
tota illa relatio; quia non est maior ratio de vna
parte, quam de alijs: ergo solum restat dicendum
totam illam relationem esse in toto composito
ex infinitis illis partibus proportionalibus quan-
titaris; sed hoc est impossibile, quia vel daretur
relatio sine termino, vel terminus identificaretur
cum fundamento eiusdem relationis. Nam termi-
nus, qui potest assignari tali relationi, debet esse
totum, quia partes ad totum referuntur; sed in
ipso toto fundatur illa relatio: ergo idem est fun-
damentum, & terminus eiusdem relationis.
205 Nec valet dici, terminum non esse totum, sed
partes, quia talis relatio composita est relatio par-
tium ad totum: ergo terminus non sunt partes, sed
totum, & resultat ex partialibus relationibus par-
tium ad totum, sed vnaqueque partialis relatio
non referebat totum ad partem, sed potius partem
ad totum: ergo erat opposita relatio toti opposi-
tione terminativa: ergo per solum vnionem cum
alijs non potest ita converti in oppositam, vt iam
non opponatur toti, sed ipsi partibus, quia hoc
est summum absurdum, vt ex ipsis terminis patet.
Si autem dicas, nec partes, nec totum esse termi-
num: ergo relatio est sine termino, quia non est
aliud, praeter partes & totum, quod possit assigna-
ri tanquam terminus talis relationis.
206 Vrgetur efficacius, quia vnaqueque pars non
solum refertur ad totum, sed ad aliam partem, ita
vt vnaqueque pars seorsim ad infinitas actu par-
tes refertur: ergo relatio vnuscuiusque partis,
quae est relatio distinctionis, opponitur relationi
alterius partis relative, & terminative alteri parti;
quia inter relationem ex vno extremo, & relatio-
nem alterius datur oppositio relativa, vt patebit
ex dicendis postea; quod pro certo habetur ab
omnibus Doctoribus: ergo omnes illae relationes,
quibus se respiciunt partes ad invicem non com-
ponunt vnam relationem: quia oppositae relatio-
nes non possunt componere vnam: sicut paterni-
tas non potest componere cum filiatione, & al-
bedo non potest componere cum nigredine, &
calor cum frigiditate; & ratio manifesta est, quia ex
duobus oppositis non coalescit vnus; sed tales re-
lationes distinctionis inter partes opponuntur
proprie relative: ergo non possunt componere
aliquam vnam; sed sunt infinitae, & distinctae actu
quia sunt totae, & tam distinctae inter se, sicut par-
tes in quibus fundantur: ergo sunt infinitae actu
completae relationes: ergo non est inconueniens
concedere infinitum in relationibus.
207 Tandem, quia inauditum est apud Doctores di-
cere vnam relationem posse componere cum alijs

quia ex vi propriae entitatis relationis est incapax
vnionis cum altera, vt docet expresse D. Thomas
sequutus Aristotelem 2. me. cap. 4. cum communi
schola. Peripateticorum quae ipsum Aristotelem
sequuntur.

SVBSECTIO III.

Aliae rationes Adversariorum solvuntur.

Ad confirmationem respondeo primo distin-
guendo antecedens, haec vel illa numero re-
latio diuisim, nego: omnis simul concedo. Itaque
posito fundamento, & termino, bene potest haec
vel illa seorsim sumpta relatio destitui, & separari
a fundamento, non autem omnis simul, ita vt fun-
damentum maneat sine omni relatione: nam sta-
tim ac destrueretur vna, resisteret alia propter
connexionem necessariam, quam habet funda-
mentum cum relatione posito termino. Explico
hoc exemplo quo vtuntur ipsi adversarii; dicunt
enim nullo modo posse tolli omne vbi simul a
corpore, ita vt maneat sine vilo, alias corpus nul-
libi esset, licet possit tolli hoc, vel illud, & sic de
omnibus diuisim, & seorsim sumptis. Item licet a
quantitate possit tolli haec, vel illa numero figura
& a natura substantiali, haec vel illa numero sub-
sistentia; non tamen omnis figura, vel omnis sub-
sistentia simul: clarius & efficacius, & in omnium
sententia licet possit conservari, aut produci crea-
tura sine hac, vel illa numero dependentia, vel
actione a Deo; vt nunc homo conservatur sine il-
la numero, actione, & dependentia a Deo, per qua
productus fuit primogenitus; nam illa fuit generatio, &
erat dependentia a Deo & a generante simul, &
haec est conservatio a solo Deo: nihilominus non
potest sine omni simul: quia conservatio est ratio
formalis conservandi, & sine ratione formali con-
servandi non potest conservari res: ergo non po-
test dari res sine omni conservatione; atqui vbi
figura, substantia, &c. distinguuntur ex natura rei
a subiectis, licet simul omnes non possint separari,
quia diuisim omnes possunt: ergo similiter licet
positis fundamento, & termino, non possint om-
nes relationes simul tolli, nihilominus distinguun-
tur ex natura rei a fundamento, & termino, quia
possunt omnes diuisim, & seorsim tolli a funda-
mento adhuc posito termino.

Secundo respondeo, sicut nulla potest evidens
ostendi repugnantia, quominus per potentiam
Dei absolutam separaretur, & destrueretur omnis fi-
gura simul a quantitate, omnis substantia a na-
tura, omne vbi ab ubicato, omnis praesentia a
corpore; ita similiter non posse ostendi repug-
nantiam, & implicationem ad hoc vt possit tol-
li omnis relatio a fundamento per potentiam
Dei absolutam, adhuc posito termino, & ratio
videtur persuadere hoc, quia relatio est entitas
ex natura rei distincta a fundamento, vt patet ex
dictis, qui non pertinet ad essentiam eius aut ex-
tremorum, in quibus est: ergo etiam si naturali-
ter sequatur ex eo iam posito in vtroque extremo,
non implicat contradictionem, quod talis con-
sequutio impediatur. Antecedens ex nostra sen-
tentia est manifestum, quia relatio non solum est
entitas distincta a fundamento: sed rationem for-
malem, & praedicamentalem habet ab eo diver-
sam; ergo nulla est repugnantia, quin impedia-
tur a Deo; consequutio eius ex fundamento po-